

СХВАЛЕНО
педагогічною радою
протокол № 3
від 02 грудня 2025 року

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор спеціальної
школи №15 м. Києва
Тетяна ОСТАПЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ НАСИЛЬСТВУ ТА ЖОРСТОКОМУ ПОВОДЖЕННЮ З ДІТЬМИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ № 15

1. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає систему організаційних, превентивних, інформаційних та реагувальних заходів щодо запобігання, виявлення та протидії насильству і жорстокому поведженню з дітьми у спеціальній школі № 15 (далі - Заклад).

1.2. Це Положення розроблено відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» та на основі Постанови КМУ від 04.06.2025 № 658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поведження з дітьми» (далі – Типова програма) і Постанови КМУ від 19.11.2025 № 1513 «Про затвердження Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поведження з дітьми» (далі – Порядок реагування).

1.3. Терміни у цьому Положенні вживаються у значенні, наведеному в Сімейному кодексі України, Законах України “Про охорону дитинства”, “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, інших нормативно-правових актах.

1.4. Метою Положення є:

- *Створення безпечного, вільного від насильства та жорстокого поведження освітнього середовища.*
- *Захист прав та інтересів дитини як найвищий пріоритет.*
- *Запровадження порядку дій, спрямованих на унеможливлення насильства та жорстокого поведження з дітьми.*
- *Формування культури нульової толерантності до насильства серед усіх учасників освітнього процесу.*

1.5. Основними завданнями Положення є:

- *профілактика насильства та жорстокого поведження;*
- *своєчасне виявлення фактів насильства;*
- *надання допомоги постраждалим дітям;*
- *взаємодія з батьками та відповідними службами.*

1.6. Це Положення визначає внутрішні процедури - порядок дій працівників Закладу щодо запобігання, виявлення, реагування на випадки та унеможливлення насильства та жорстокого поведження з дітьми.

1.7. Дія цього Положення поширюється на:

- усіх дітей, які перебувають у Закладі;
- керівництво, працівників, залучених спеціалістів;
- батьків або інших законних представників дитини;
- третіх осіб, які перебувають на території або взаємодіють із Закладом.

1.8. В Закладі застосовується принцип нульової толерантності до будь-яких форм насильства та жорстокого поводження з дітьми.

2. Принципи та сфера застосування

2.1. Заклад керується принципами:

- *Пріоритету прав та найкращих інтересів дитини.*
- *Поваги до гідності та прав дитини.*
- *Конфіденційності та недискримінації.*
- *Комплексного та міжвідомчого підходу до захисту дитини.*
- *Нульової толерантності до будь-яких форм насильства та жорстокого поводження.*
- *Невідкладного реагування на кожен сигнал або підозру.*

2.2. Дія цього Положення поширюється на усіх працівників Закладу, здобувачів освіти (дітей), а також їхніх батьків або інших законних представників, у межах освітнього процесу та на території Закладу.

2.3. До насильства та жорстокого поводження належать, але не обмежуються ними: фізичне, сексуальне, психологічне (включно з булінгом), економічне насильство, а також нехтування потребами дитини.

Основні форми насильства згідно із законодавством:

☐ **Фізичне насильство:** форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

☐ **Психологічне насильство:** (приниження, погрози, контроль, ізоляція від соціуму, поширення пліток) - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи

☐ **Сексуальне насильство:** форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності (прояви криміналізовані в статтях 152 та 153 Кримінального Кодексу України і стосуються злочинів проти статевої свободи та недоторканності особи:

Стаття 152 КК України (Зґвалтування) передбачає відповідальність за незаконне проникнення в тіло іншої особи статевим шляхом, вчинене із застосуванням насильства чи погрози, або з використанням безпорадного стану, а також щодо особи, яка не досягла 14 років, незалежно від її згоди.

Стаття 153 КК України (Сексуальне насильство) карає за будь-які насильницькі дії сексуального характеру, не пов'язані з проникненням, без згоди потерпілої особи, або примушування до таких дій, часто з використанням безпорадного стану чи інших обставин).

☐ **Економічне насильство:** форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з

лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру

Визначення термінів «жорстоке поводження з дитиною», «булінг (цькування)»

-жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, насильства за ознакою статі, булінгу (цькування), мобінгу (цькування), а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини (Закон України «Про охорону дитинства» абзац 4 статті 1 розділу I).

-булінг (цькування) - психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника одного колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків (Абзац 4 статті 1 розділу I Закону України «Про охорону дитинства»).

3. Превентивні заходи (Запобігання)

Заклад вживає систематичних заходів для попередження насильства, зокрема:

3.1. Інформаційно-просвітницька робота:

- *Оприлюднення цього Положення та Порядку реагування на випадки насильства на сайті Закладу та в доступних місцях.*
- *Розміщення інформаційних матеріалів (плакатів, брошур) з контактами служб допомоги (Національна поліція, Служба у справах дітей, «гарячі лінії»).*
- *Проведення тренінгів, семінарів, бесід для працівників, учнів та батьків щодо видів насильства, його наслідків та механізмів захисту.*
- *Впровадження в освітній процес тем, спрямованих на формування навичок безпечної поведінки, протидії булінгу та поваги до інших.*

3.2. Формування відповідального ставлення працівників:

- *Обов'язкове ознайомлення всіх працівників (педагогічних, адміністративних, технічних) із цим Положенням та Порядком реагування під підпис.*
- *Проведення навчання для працівників щодо алгоритмів виявлення ознак насильства та жорстокого поводження (фізичних, поведінкових, емоційних).*
- *Встановлення правил етичної поведінки та службових взаємовідносин, які унеможливають застосування працівниками будь-яких форм насильства чи жорстокого поводження.*

3.3. Оцінювання ризиків:

- *Періодичне (не рідше одного разу на рік) оцінювання ризиків виникнення насильства та жорстокого поводження в освітньому середовищі (зокрема, щодо булінгу) та вжиття заходів для їх усунення.*
- *Забезпечення належного контролю за дотриманням працівниками трудової дисципліни та запобігання конфліктним ситуаціям.*

4. Виявлення випадків насильства

4.1. Підставами для реагування є:

- безпосереднє звернення дитини;
- звернення батьків, працівників або третіх осіб;
- спостереження за поведінкою дитини;
- отримання інформації від інших органів або служб.

5. Порядок дій (Алгоритм) у разі виявлення ознак (Реагування)

5.1. Реагування здійснюється відповідно до Порядку реагування, затвердженого постановою КМУ № 1513, і включає:

1. негайне забезпечення безпеки дитини;
2. фіксацію інформації про випадок;
3. інформування керівника закладу;
4. повідомлення відповідних служб (служби у справах дітей, Національної поліції, центрів соціальних служб – залежно від ситуації);
5. організацію надання психологічної та іншої допомоги дитині.

5.2. Будь-який працівник Закладу, якому стало відомо про факт або підозру щодо вчинення насильства/жорстокого поводження стосовно дитини чи за її участі (як кривдника), зобов'язаний негайно вжити таких заходів:

Дії працівника	Термін виконання
<u>Крок 1: Забезпечити безпеку дитини</u> Припинити протиправні дії, ізолювати дитину-постраждалу від кривдника (якщо це можливо та безпечно).	Негайно
<u>Крок 2: Інформування керівництва</u> Письмово (службовою запискою/рапортом) або усно повідомити керівника Закладу або особу, що його заміщує.	Негайно (протягом 1 години)
<u>Крок 3: Обов'язкове інформування уповноважених органів</u> Керівник Закладу або уповноважена ним особа оперативно інформує (у тому числі по телефону та письмово): 1. Уповноважений підрозділ органу Національної поліції (за місцем вчинення або виявлення). 2. Службу у справах дітей (СУСД) (за місцем розташування Закладу).	Негайно (протягом доби)
<u>Крок 4: Внутрішнє розслідування</u> Керівник Закладу видає наказ про створення Комісії з розгляду випадку (булінгу або іншого насильства) та проводить розгляд відповідно до затвердженого Порядку.	Згідно з Порядком реагування

5.3. Працівники (психолог, соціальний педагог, класний керівник) надають дитині (постраждалій або кривднику) первинну психологічну підтримку, зберігаючи конфіденційність, крім випадків, визначених законом.

5.4. Заклад співпрацює з поліцією, СУСД, центром соціальних служб та іншими уповноваженими органами для забезпечення комплексної допомоги дитині.

5.5. Забороняється:

- Приховувати факти насильства.

- Залишати дитину наодинці з кривдником після виявлення факту.
- Вимагати від дитини повторної розповіді про травматичну подію (уникання ретравматизації).
- Здійснювати тиск на дитину або її законних представників.
- Самостійне «розслідування» без залучення компетентних органів.
- Розголошувати персональні дані.

6. Уповноважена особа та комісія

6.1. Керівник закладу призначає уповноважену особу з питань запобігання та протидії насильству.

6.2. Склад комісії формується з урахуванням її основних завдань та затверджується керівником закладу.

6.3. У разі необхідності створюється внутрішня комісія з розгляду випадків насильства, до складу якої можуть входити:

- представники адміністрації;
- психолог;
- соціальний педагог (за наявності);
- представники служби у справах дітей за місцем розташування закладу та надавача соціальних послуг, уповноваженого підрозділу органу Національної поліції (за згодою);
- інші фахівці.

6.4. Склад комісії не може бути менше п'яти осіб. До нього входять голова, заступник голови, секретар та члени комісії.

6.5. До складу комісії не може входити працівник закладу, щодо якого надійшло повідомлення.

6.6. Член комісії, щодо якого надійшло повідомлення, виключається із складу комісії.

7. Захист та підтримка дитини

7.1. Дитині гарантується:

- безпека;
- повага та підтримка;
- доступ до психологічної допомоги;
- захист від повторної травматизації.

7.2. Взаємодія з дитиною здійснюється з урахуванням її віку, стану та індивідуальних потреб.

8. Відповідальність та контроль

8.1. Керівник Закладу є відповідальним за розроблення, затвердження, оприлюднення та реалізацію цього Положення та Порядку реагування.

8.2. Працівники, винні у невиконанні чи неналежному виконанні вимог цього Положення, у приховуванні випадків насильства, несуть відповідальність згідно із законодавством України.

8.3. Порушення вимог цього Положення є підставою для дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності згідно із законодавством України.

8.4. Неповідомлення про випадок насильства прирівнюється до сприяння правопорушенню.

8.5. Працівникам Закладу, інформацію про яких внесено до Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, забороняється працювати у контакті з дітьми.

8.6. Соціально-психологічна служба Закладу спільно з адміністрацією здійснює моніторинг та оцінку ефективності виконання цього Положення та заходів, передбачених річним планом, з метою їхнього подальшого вдосконалення.

9. Прикінцеві положення

9.1. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться наказом керівника закладу на підставі пропозицій педагогічної ради, відповідно до змін у законодавстві або за результатами практики його застосування.

9.2. Положення набирає чинності з дня його затвердження наказом керівника закладу.